

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

Nový OZ Osoby - část první Hlava II Osoby Díl 1 Všeobecná ustanovení (§15-22)

Obecná východiska

NOZ koncipuje FO **jako fikci** (§ 19 odst.1)-?

Člověk a osoba: Jde o synonyma ?

Odpověď lze nalézt:

1) ve fylogenezi užitých pojmů

(I. Kant: *homo phaenomenon* - člověk jsoucí; *homo noumenon* - člověk povinný)

2) V pojetí a struktuře právního vztahu

➤ Z toho plyne:

- Člověk - biosociální bytost
- Osoba - soubor vlastností požadovaný od nositele právní osobnosti (FO nebo PO), nositel osobnosti
- Subjekt - účastník vztahu

Osoba v právním smyslu

je souborem právních charakteristik umožňujících aktivní působení lidí a jimi utvořených útvarů v systému právně významných společenských vztahů
= právní status

Právní status podle dosavadního OZ:

- pasivní
 - způsobilost k právům a povinnostem
 - základní práva a svobody
- aktivní
 - způsobilost k právním úkonům
 - způsobilost k protiprávním úkonům
 - soubor právních vztahů

Právní status podle nového OZ I

- Odlišnosti terminologické i obsahové.

Obecný právní status osoby podle NOZ tvoří:

- **Pasivní status**

- **Právní osobnost**, tj. způsobilost mít v mezích právního řádu práva a povinnosti (§ 15 odst. 1);
- **Soubor základních práv a svobod**, vyplývající z ústavního pořádku, jimiž je vybavena každá osoba v právním smyslu na základě pouhé své právní existence. **Rozdíl mezi FO a PO**: Přirozená práva dle § 19 odst. 1 má pouze člověk (antropocentrické pojetí NOZ a odlišné postavení PO jako pomocných právních konstrukcí (viz DZ).

Právní status podle nového OZ II

- **Aktivní status** umožňuje aktivní účast v právních vztazích. Tvoří jej:
 - **Svéprávnost**, tj. způsobilost nabývat pro sebe vlastním právním jednáním práva a zavazovat se k povinnostem (právně jednat) - § 15 odst. 2;
 - **způsobilost k protiprávním úkonům** (deliktní způsobilost), tj. právní způsobilost nést následky svého škodného chování, které je v rozporu s právním řádem. Výslovně upravena u náhrady škody (§ 2920), u **FO § 24**, u **PO § 167** (přičitatelnost protiprávního činu PO).

Kategorie osob v právním smyslu

■ Osoby v právním smyslu jsou:

■ fyzické, nebo právnické

- Stát se v oblasti SP považuje (**fikce**) za PO (§ 21). Odkaz na zvl. zákon (zák. 219/2000 Sb.)
- Práva a povinnosti mohou mít a realizovat pouze osoby v právním smyslu. Pokud právo a povinnost směřují něčemu jinému než osobě, je přičteno „osobě, které podle povahy případu náleží“ (§ 17 odst. 1 a 2).

(Ot.: § 1116-§ 1868??; bezsubjektní právo?)

■ Osoba blízká (viz § 22: rozšířený výčet příbuzných + zapracovaná judikatura, mj. PO jako osoba blízká)

Viz: Eliáš, K.; Havel, B. Osnova občanského zákoníku. Osnova zákona o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 258

Identifikační znaky osob v pr. smyslu I

- NOZ identifikační znaky upravuje v **§ 3019** (ne zcela přehledně a úplně.)
- Identifikační znaky **člověka** demonstrativně v minimálním rozsahu:
 - jméno (viz § 77 n.,
 - bydliště a
 - datum narození,
 - popř. (je-li požadováno jiným zákonem nebo dohodou účastníků) **identifikující údaj podle jiného právního předpisu**. Tím je u fyzických osob podle dosavadní právní úpravy rodné číslo, popř. datum narození fyzické osoby (srov. § 79 o.s.ř.).

Identifikační znaky osob v pr. smyslu II

- Identifikujícím číslem **PO** nebo podnikatele je IČ osoby, bylo-li jim přiděleno (§ 3019).
- Identifikační znaky **PO** lze dovodit, ne však výslovně a koncentrovaně zejm. z § 120 odst. 1, § 123 odst. 1, § 132n., § 136n., event. § 144n. a § 151n.
- Příslušnost určité osoby k určitému státu a jeho právnímu řádu: za zahraniční osobu považována **FO s bydlištěm nebo PO se sídlem mimo území ČR** (§ 3024 odst. 1).

Viz: Eliáš, K.; Havel, B. Osnova občanského zákoníku. Osnova zákona o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, s. 456; zařazení identifikačních údajů do společných ustanovení odůvodněno předpokládanou změnou právní úpravy rodných čísel na jiná identifikační čísla.

Identifikační znaky osob v pr. smyslu III

DL: § 79 odstavec 1 o.s.ř. po novele:

(1) Řízení se zahajuje na návrh. Návrh musí kromě obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) obsahovat jméno, příjmení, bydliště účastníků, popřípadě rodná čísla nebo identifikační čísla účastníků (obchodní firmu nebo název a sídlo právnické osoby, identifikační číslo, označení státu a příslušné organizační složky státu, která za stát před soudem vystupuje), ..

Typologie osob v právním smyslu

- Osoby (§ 15n.)
 - Fyzické osoby (§ 23-117)
 - Právnícké osoby (§ 118-418)
 - Spotřebitel (definice § 419)
 - Podnikatel (§ 420-435)

 - Zastoupení (§ 436-488)